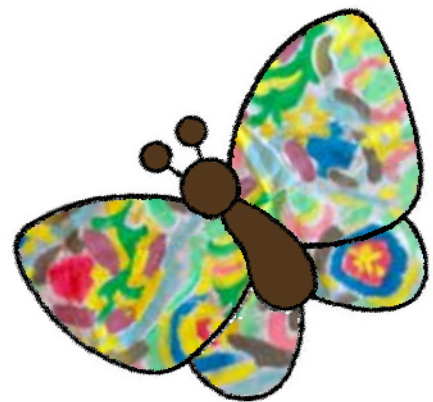

Núm. 21 Primavera 2014

Parlem

EDITORIAL

3

OPINIÓ

3.– La família, per la *Sra. Roser Julià*.

L'ENTREVISTA

4.– *Sra. Roser Companys*, mestra de català.

PARLEM DE SALUT

7.– Actualització en el diagnòstic de la malaltia d'Alzheimer, pel *Dr. Gerard Piñol*.

LES NOSTRES ACTIVITATS

9.– Arribada de les Espurnes i del Pare Noel. Els Reis. Celebrem els 5 anys! El cor de l'església evangèlica. Tots som joves, tots som grans. Treballem com formiguetes per a Sant Jordi. Participem en un mural col·lectiu. Goig Dansa, quina tarda!

HISTÒRIES O CONTES

13.– Un viatge a la fi del món, per la *Sra. Teresa Tarragona*.

LES NOSTRES RECEPTES I REMEIS CASOLANS

14.– Croquetes.
Remeis per als polls.

PARLEM AMB LA GENT GRAN

15.– Les nostres padrines, opressió sobre les dones.

RECORDEM

18.– El català una llengua normal, pel *Sr. Ermengol Puig* soci d'Òmnium cultural.

AHIR

21.– *Sra. Rosario Guitart*.

OCI I CULTURA

22.– Recordes el seu nom?
La lluna, Carme Espluga.
De quins refranys parlem?

Equip de redacció:

Alba Escavias Vacas, Susanna Forné González, Lali Garcia Ràfols i Eva March Álvarez.

Han col·laborat en aquest número:

Arxiu Planella, Sussi Boniquet, Roser Companys, Teresa Esclusa, Carme Espluga, Montse Espinalt, Teresa Garcia, Montse Graell, Roser Julià, Xavi Munt, Gerard Piñol i Ermengol Puig.

Els nostres residents:

Ventura Ambor, Conxita Auguet, Rosa Boix, Josep Bonet, Dolors Canals, Núria Companys, Joan Corominas, Juanjo Chinchilla, Rosario Guitart, Rosa Isern, Carmen Millán, Elisa Noves, Conxita Pallarés, Maria Soler, Teresa Tarragona i Rosalia Viladrich.

Foto portada: *Arxiu Planella.*

Telèfon: 973 35 24 11 **e-mail:** parlem@fsh.cat **Periodicitat:** trimestral.

Editorial

Ja som aquí, de nou.

En aquests dies que tant se'n parla del català a les escoles, amb l'ajut dels nostres padrins, hem volgut recordar que ja hem passat no fa tants anys per situacions versemblants.

També ens han comentat alguns altres aspectes de la repressió franquista.

Parlant amb ells, hem pogut constatar que, malgrat totes les pressions al llarg de la nostra història, molts de nosaltres seguim parlant, escrivint, cantant i pensant en català.

Equip de redacció

Opinió

La família

"Si algun dia ingressés en una residència no deixaria de ser familiar de les meves filles, ni dels meus germans, ni amiga dels meus amics... L'única cosa que faria seria canviar de domicili. A la residència rebria l'atenció professional que els meus familiars no em podrien donar; però la meva família continuaria estant al meu costat, tenint cura dels llaços afectius i de la meva persona en la mesura que poguessin. Vindrien a veure'm, em donarien el menjar, si fes falta, m'acompanyarien a caminar, inclús m'explicarien les coses que passen al poble i al món"

Des que formo part de l'equip assistencial de la USS m'he adonat que tenia una preconcepció de l'atenció a les persones grans. L'equip assistencial estava format per diferents professionals de diverses disciplines assistencials per donar resposta a les necessitats de salut, emocionals, socials i espirituals dels usuaris; però no m'imaginava que les famílies eren imprescindibles per completar aquest cercle.

Tant les famílies com els cuidadors, els amics, els veïns i els coneguts són claus a l'hora de participar en les activitats de recuperació de la salut, les educatives, les lúdiques, les socials... és a dir, en el dia a dia del centre.

Les famílies han d'acompanyar i han de recolzar a les persones grans, procurant que siguin elles les que prenguin les seves pròpies decisions, sempre que puguin. Resulten de gran valor per aconseguir una atenció integral i coordinada entre els diferents nivells assistencials.

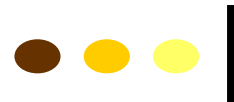

Els professionals hem de ser facilitadors de la cooperació familiar. Hem de possibilitar que les famílies participin en l'acompanyament de l'usuari durant el seu procés de vida al centre.

La nostra actitud ha de ser la d'animar, proposar i facilitar maneres de cooperació, respectant les decisions dels propis usuaris i/o de les seves famílies; també de donar recolzament, orientació i assessorament.

Junts aconseguirem que les persones grans se sentin com a casa, o el més semblant possible, donant el caliu humà que necessiten.

Roser Julià

Sra. Roser Companys

MESTRA DE CATALÀ

La Roser Companys va néixer a Cornellà de Terri (Girona), al febrer de 1941. Al llarg de la seva vida ha pogut experimentar els canvis que el govern ha imposat en l'estudi i l'ús de la seva llengua materna, el català. La Roser ha volgut compartir amb nosaltres la seva experiència, primer com a alumna i després com a mestra.

A l'escola va poder estudiar el català?

No, però jo parlava català a casa i al carrer. A l'escola ens ensenyaven tot en castellà. Tots els llibres eren en castellà.

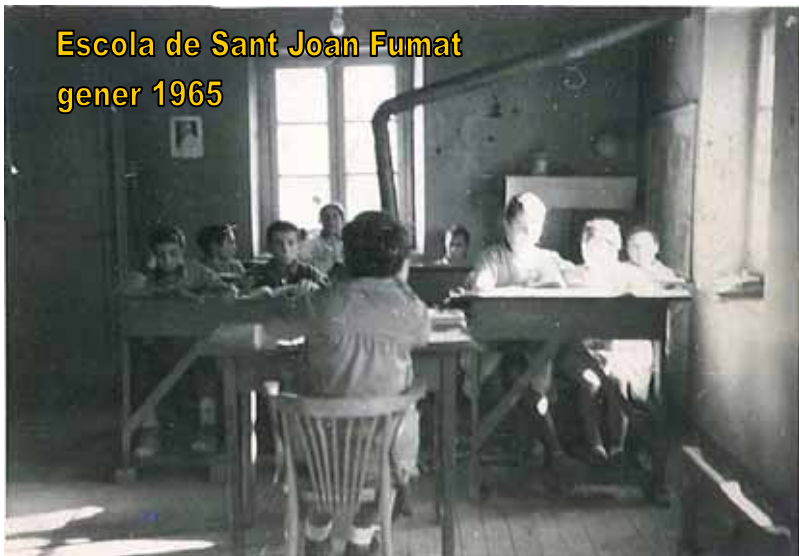
A mi mai em van prohibir parlar català a l'hora del pati, però depenia de l'escola, n'hi havia que ho prohibien inclús a l'hora de l'esbarjo.

Recorda algun signe més de repressió franquista?

Vaig haver d'estudiar el *Libro verde de la falange*. Amb 10 o 12 anys, m'havia de saber de memòria tota la política del país, què era Espanya, la falange, Franco, el 18 de juliol, el dia de la victòria, el dia del caudillo... i sense entendre res.

Escola de Sant Joan Fumat gener 1965

Com va venir a viure a l'Alt Urgell? I on va treballar?

Vaig donar classe a diverses escoles. En acabar els estudis de mestra, vaig anar a Palafrugell a treballar en una escola de monges.

A les primeres oposicions que em vaig presentar, em va tocar l'escola de Sant Joan Fumat. Així doncs, amb 21 anys, vaig haver de venir cap

aquí. Era un viatge llarg i difícil. Havia d'agafar un autobús de Figueres a Olot, un altre d'Olot a Ripoll, després el tren fins a Puigcerdà, on un altre autobús em portava fins la Seu, el cotxe de línia m'acostava fins a la Farga de Moles, des d'on pujava caminant a Sant Joan Fumat.

A l'any següent, em va sortir una plaça a Llers, al costat de Figueres, però llavors vaig començar a festejar amb un xicot de Sant Joan Fumat i vaig tornar per casar-m'hi. Vaig treballar a Aravell, a Martinet i, finalment, a les escoles graduades noves.

Quines són les escoles graduades noves?

Abans, a cada poble, hi havia una escola amb 7 o 8 nens cada una. El govern va decidir que allò no era rentable i les va tancar totes, coincidint amb la construcció d'unes escoles noves a la Seu d'Urgell. Això va ser horrorós, doncs en tancar les escoles els pobles es van quedar sense criatures.

A la Seu l'escola graduada (la vella) estava a Pati Palau, on després hi hauria el jutjat, i la nova és la que després s'anomenaria Albert Vives. Aquí va ser on vaig participar en una prova pilot d'ensenyament en català.

Ens pot explicar aquesta prova pilot?

L'ICE, l'Institut Català d'Ensenyament, va escollir unes 5 o 6 escoles de tot Catalunya per realitzar durant 4 anys l'ensenyament utilitzant el català com a llengua vehicular, menys l'assignatura de castellà. Amb això volien demostrar que els nens i nenes que aprenguessin lecto-escriptura en català i fessin castellà com a segona llengua, arribarien a 4t d'EGB, sabent llegir i escriure per un igual en ambdues llengües. Tot això, passava en temps d'en Franco, el primer curs va ser el del 71-72.

Així doncs, un any l'inspector que venia i ens repartia la feina, em va dir: vostè que és de Girona i parla tan bé el català, donarà classes a primer de català. Jo, sense dret de replicar (en aquell temps no es replicava) em vaig haver de fer càrrec del grup de nens de primer.

Com s'ensenyava el català quan no s'ha après?

És cert, jo parlava i llegia el català, però mai havia après a escriure'l. Així doncs, vaig haver d'aprendre'l al mateix temps que l'ensenyava als nens.

Em vaig apuntar a classe amb Mn. Albert Vives, que com que era més gran havia pogut

estudiar català abans que en Franco ho prohibís. Després, baixava a Lleida a examinar-me. Junt amb l'Amadeu Gallart i la Montserrat Rebés, vàrem ser els primers de la Seu d'Urgell en tenir el títol de català.

Per a mi poder aprendre i ensenyar el català va ser una alegria, però no era conscient que allò pogués continuar, després de tants anys de prohibicions no veia possible el canvi.

Quin resultat es va obtenir d'aquesta prova?

Allò es va acabar al curs 74-75 i es va donar per demostrat el que es pretenia demostrar. L'any 1981 es va començar la immersió lingüística en català.

Què en pensa de la nova llei Wert (LOMCE), en relació al tracte de les llengües a les escoles?

És un pas enrere. Algú hauria de fer veure a aquests pares que els nens no tenen cap problema en aprendre llengües. La immersió en català és un gran avenç. Els nens, abans, no es barrejaven, al pati estaven els catalans i l'altre grup que parlava castellà. Ara juguen tots junts. Quantes llengües es parlen a Catalunya a nivell familiar? No es pot atendre a tothom amb la seva llengua.

Creu que els que hem estudiat en català, no sabem el castellà?

No. El meu fill parla perfectament el castellà i els meus néts sempre miren la tele en castellà i ho entenen tot.

Recorda alguna anècdota que ens vulgui explicar?

Quan començava a aprendre i a ensenyar català vaig fer un mural a classe sobre el Nadal. Quan va venir l'inspector, em va dir que hi havia una falta d'ortografia. En preguntar-li quina, em va respondre que ja la trobaria. Ho vaig haver de repassar: havia escrit *turrons* en lloc de torrons.

Parlem de salut...

Actualització en el diagnòstic de la Malaltia d'Alzheimer

Pel Dr. Gerard Piñol

La malaltia d'Alzheimer és la causa més freqüent de deteriorament cognitiu en els països occidentals, representant entre el 55-70% de totes les demències. La seva prevalença incrementa progressivament amb l'esperança de vida i possiblement en relació a altres factors relacionats amb l'estil de vida actual. El seu tractament a nivell farmacològic es tradueix amb un discret enlentiment en la progressió de la malaltia, però no és capaç de parar ni revertir la seva progressió, el que converteix aquesta malaltia, en un problema no només sanitari sinó econòmic, per l'elevada despesa que suposa la cura que necessiten aquest tipus de pacients.

Al 2011 es van establir uns nous criteris diagnòstics per a aquesta malaltia. Fins llavors, la malaltia d'Alzheimer es diagnosticava en base a uns criteris clínics definits al 1984. El desenvolupament en el coneixement de les causes i dels mecanismes que desencadenen la malaltia que s'ha produït durant aquests anys ha permès establir aquests criteris nous.

L'aportació més important respecte als criteris anteriors es basa en posar de manifest que, quan el pacient comença a tenir símptomes, el seu cervell porta almenys 10 anys desenvolupant la malaltia i, per tant, es comença a distingir el que seria una fase clínica de la malaltia (quan l'individu comença a tenir símptomes) i una fase patològica (quan el pacient comença a desenvolupar la malaltia però encara no té símptomes). Aquesta diferenciació és important per poder entendre que per diagnosticar precoçment la malaltia ens haurem de fixar amb altres aspectes que no siguin només els símptomes del pacient.

Aquest fet té gran importància si tenim en compte que els diferents fàrmacs investigats en els darrers anys no han aconseguit demostrar la seva utilitat i, per tant, no han estat comercialitzats. Una de les possibilitats per aquesta falta d'eficàcia és la necessitat de començar a tractar els pacients en fases molt més inicials de la malaltia.

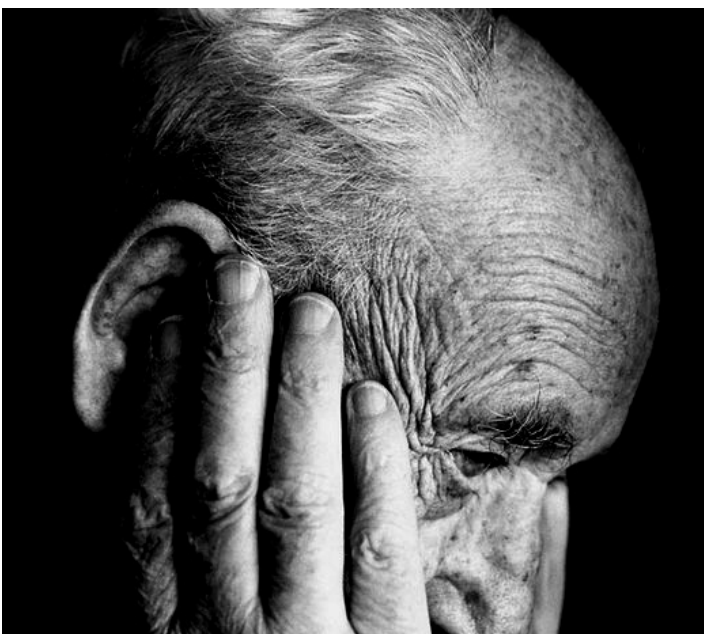
Amb aquesta intenció, apareixen aquests nous criteris que pretenen fer el diagnòstic de la malaltia de forma més precoç. En aquest sentit, és el primer cop que els criteris diagnòstics introdueixen la utilització de marcadors biològics, també anomenats biomarcadors, com a elements que permeten incrementar el grau de certesa en aquells pacients on hi ha una sospita clínica de base.

Aquests biomarcadors es basen en la detecció, ja sigui mitjançant estudis de neuroimatge o mitjançant l'anàlisi del líquid cefalorraquidi, de les proteïnes que sabem que es dipositen al cervell d'aquests pacients. D'aquestes tècniques, la més àmpliament utilitzada és la detecció de beta-amiloide, tau i fosfo-tau en el líquid cefalorraquidi. El seu cost encara és elevat, i ens falta molt per aprendre què ens estan dient realment i el significat que pot tenir quan hi ha resultats contradictoris entre ells, però són una bona eina en determinades ocasions en què pugui existir un dubte diagnòstic raonable, especialment en fases inicials de la malaltia.

Evidentment, aquest només és un primer pas en el que haurà de ser el futur de les demències. És evident que les tècniques de neuroimatge tenen les seves limitacions d'aplicabilitat i de cost, i que la punció lumbar no deixa de ser una prova invasiva amb els seus riscos i que, per tant, no pot ser generalitzable i aplicable com a eina de cribratge. Per aquest motiu, per un costat s'estan investigant biomarcadors que siguin útils en altres tipus de demències que no siguin la malaltia d'Alzheimer i

també marcadors que es puguin detectar a la sang i poder generalitzar la seva utilització a tota la població i en fases inicials de la malaltia, sempre sota la perspectiva, que els nous fàrmacs que siguin capaços de modificar la història natural de la malaltia s'hauran d'administrar en fases on el pacient gairebé estigui asimptomàtic perquè puguin tenir l'efecte que realment es desitja, com és el de curar o convertir en crònica aquesta malaltia.

Les nostres activitats

Arribada de les Espurnes i del Pare Noel

Previ a l'arribada del Pare Noel, que ens va repartir uns regalets fantàstics, el grup de les Espurnes de Goig Dansa ens van fer un petit espectacle amb el qual ens ho vam passar molt bé.

Els Reis!

L'arribada de SM els Reis Mags d'Orient omple d'alegria a tothom des dels més petits als més grans.

Celebrem els 5 anys!

Hem celebrat els cinc anys de la revista!
A l'acte hi ha participat l'equip de redacció, directius i els que fan possible el contingut de la revista: els avis!

El cor de l'Església Evangèlica

Enguany ha vingut el cor de l'Església Evangèlica a fer-nos passar una estona molt agradable amb els seus cants i la seva companyia.

Tots som joves, tots som grans

Ja tornem amb el projecte *Tots som joves tots som grans*, en el qual alumnes de la Salle aprenen les dinàmiques que realitzem a la residència. Però en aquesta ocasió, s'ha introduït una nova experiència en la qual professionals de l'Hospital es van desplaçar al col·legi per explicar el què fem i el perquè ho fem. Sembla que va tenir molt bona acollida.

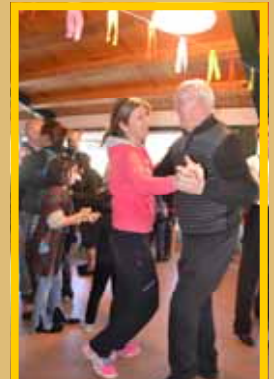
Treballem com formiquetes per a Sant Jordi

Participem en un mural col·lectiu

Goig Dansa! Quina tarda!

Històries o contes

Un viatge a la fi del món

Sóc filla d'Ivars d'Urgell, encara que els meus pares em van portar a viure, quan jo era molt petita, a Vallverd, un poble petit de la comarca de l'Urgell on, com ja sabeu, tot és molt pla.

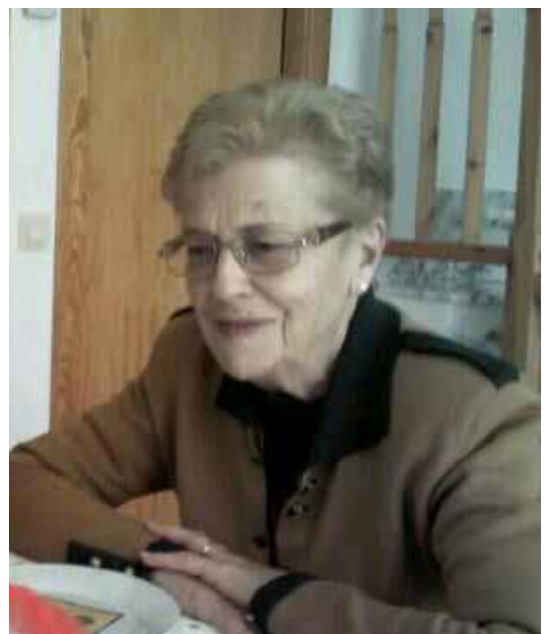
Recordo que des de la finestra de la cuina de casa meva es podien veure a l'horitzó unes muntanyes nevades enormes. De petita, em podia quedar bocabadada durant hores mirant-les. Sempre li preguntava al meu pare què hi havia rere d'aquelles muntanyes. Viu algú a l'altre costat? Hi ha algun poble? Encara que sempre m'explicava que sí, jo no m'ho podia creure. A mi em semblava impossible que hi hagués alguna cosa, que es pogués pujar tan amunt...

Vaig créixer fins a fer-me gran i qui m'ho anava a dir, finalment passaria aquelles muntanyes tan grans que em tenien el cor robat i em vindria a casar i viure a la Seu d'Urgell.

El primer cop que vaig viatjar fins aquí, va ser per la festa major. Jo tindria uns 24 anys i em va acompanyar el meu germà. Vam sortir a les 8 del matí del meu poble i vam arribar quan ja es feia fosc. Li vaig preguntar diversos cops al conductor si ja arribàvem perquè el viatge se'm va fer etern. Semblava que anéssim a la fi del món.

Ara soc molt feliç de viure aquí.

**TERESA
TARRAGONA**

Les nostres receptes

Croquetes

Per les Sres. Rosario Guitart,
Carmen Millan i Elisa Noves

Ingredients:

Carn d'olla (pollastre, vedella, espinada, pernil, etc.)	
Ceba	Llet
Farina	Ous
Pa ratllat	Oli

Elaboració:

Piquem bé la carn d'olla i l'apartem.

En una paella sofregim una ceba. Quan estigui rosa, hi afegim tres cullerades de farina i un got de llet. Remenem fins a fer una beixamel.

Hi ajuntem la carn d'olla i remenem fins a lligar-ho tot.

Ho deixem refredar. Preparem les pilotes de la croqueta, les arrebossem, amb ou i pa ratllat. Finalment les fregim.

Bon profit!

Opció: en lloc de carn d'olla podem utilitzar carn picada, pernil, pollastre o imaginació per fer les croquetes al nostre gust.

i coses casolanes

Remeis per als polls

Per les Sres. Conxita Auguet, Dolors Canals, Carmen Millán,
Elisa Noves i Teresa Tarragona

- Mullar-se tot el cap amb alcohol i tapar-se'l amb un drap.
- El mateix amb vinagre.
- Extreure'ls manualment, un a un.
- Amb cendra fer una pomada i escampar-la bé per tot el cap.

Sempre és necessari passar-hi després una pinta espessa.

Els remeis casolans recollits provenen de l'experiència dels padrins i de la cultura popular. Cal recordar que no tenen una base mèdica o científica comprovada.

Parlem amb la gent gran

Les nostres padrines

OPRESSIÓ SOBRE LES DONES

En aquest número hem volgut donar veu al conjunt de padrines que van viure de primera mà la censura franquista i la repressió sexual. L'opressió física i ideològica que van patir les dones durant la dictadura franquista va ser brutal i es va intentar desproveir-les d'autonomia en tots els aspectes de la seva vida, inclosa la sexualitat.

Com va viure com a dones la sexualitat durant l'època franquista?

En aquella època era inconcebible parlar obertament de sexe, era un tema tabú. En aquells anys de repressió tampoc hi va ajudar l'Església. La sexualitat i tot el que estava relacionat amb aquesta era immoral, l'erotisme i el sexe eren uns vicis totalment pecaminosos. Nosaltres, les dones, només podíem fer ús matrimonial un cop ens casàvem. Hi havia alguns casos en què, previ al matrimoni, algunes dones anaven amb el que seria el seu marit a veure al capellà. Aquest els hi feia l'explicació del què havia de ser el matrimoni i, a més, els deia quantes vegades havien de fer "ús matrimonial" a la setmana. Si es passaven, havien de tornar a dir-li i demanar-li permís per a fer-ho més cops.

Penseu que si el sexe ja era de per sí un tema mal vist, la sexualitat femenina entesa com a plaer sexual era el màxim pecat. Moltes de nosaltres no ens havíem despullat mai davant del nostre marit, ens havien educat de tal manera que segons quines coses féssim eren moralment indecents i ho vivíem tot des de la vergonya.

“La esposa decente, la verdaderamente honesta, debía reprimir toda excitación y todo sentimiento de placer cuando el marido la poseía, casi siempre a oscuras y muchas veces con el camisón puesto, alguno de los cuales incorporaban una especie de ventanilla abatible a la altura del pubis para facilitar la penetración sin necesidad de desnudarse”.

*El model de dona del franquisme
<http://blocs.xtec.cat> (21-03-2014)*

Quins coneixements teníeu de la sexualitat?

La majoria de nosaltres arribàvem al matrimoni sense cap mena de coneixement de res i moltes vegades idealitzant allò que no ens havien explicat mai.

Era impensable que els pares ens expliquessin res i a l'escola, evidentment, d'això no se'n parlava, només ho fèiem algunes vegades amb les amigues. A les dones se'ns va relegar a una educació centrada en les tasques domèstiques i a la negació de qualsevol tipus d'informació i d'educació sexual.

L'educació que rebíem estava basada en principis de submissió a l'home, en la decència, honradesa i en el matrimoni. I és per això que moltes dones, havíem d'aguantar situacions que avui en dia serien impensables.

Podíeu parlar de sexe obertament amb el vostre marit?

El més habitual era que no en parléssim. L'educació que vam rebre centrada sobretot en la repressió sexual i amb tot el que comportava feia que temes com aquests, arrelats moralment com a pecaminosos, no els tractéssim ni amb els nostres marits. De fet hi havia dones amb vivències una mica diferents que sí, que tenien la confiança per a poder-ho fer, però la majoria de vegades era el contrari.

La repressió va traumatitzar la nostra sexualitat com a dones, fent que nosaltres veiéssim als homes des del punt de vista amorós, romàntic i ells, al contrari, vivien les trobades sexuals des del plaer carnal i, ni tan sols, podíem parlar dels desitjos compartits.

Creieu que també hi havia repressió cap al cos de la dona?

Sense cap mena de dubte, de fet se'ns havien donat tants missatges morals que teníem molt clar que hi havia coses que eren impures i impròpies per a una dona, fins i tot pecat!

No podíem lluir el cos, no podíem gaudir sexualment, havíem de ser fidels i creure en el nostre marit, fos com fos i fes el que fes, se'ns podia condemnar si hi havia infidelitat...

"La mujer debía ir convenientemente vestida, es decir, con mangas largas o al codo, sin escotes, con faldas holgadas que no señalaran los detalles del cuerpo ni acapararan atenciones indebidas. La ropa no podía ser corta y mucho menos transparentarse. Las mujeres jóvenes no debían salir solas ni tampoco acompañadas de hombres que no fueran de la familia."

Algunas de las restricciones impuestas por la falange y los franquistas a las mujeres durante la dictadura.
<http://burbuja.info> (20 març 2014)

Què us havien explicat de la menstruació?

La menstruació, en moltes de nosaltres, era un gran ensurt. Moltes vegades les mares no deien res fins que la filla ja era dona. En aquell moment l'explicació que rebíem era sobretot per dir-nos que a partir de llavors ja ens podíem quedar embarassades i que havíem d'anar molt alerta amb els nois.

Moltes de nosaltres recordem el moment de la primera menstruació com a quelcom traumàtic, sagnaves sense motiu, t'espantaves i algun cop ho amagaves per por a que et renyessin. Ja us podeu imaginar, res a veure amb tota la informació que tenen les nenes avui i amb la normalitat amb la qual es tracta i es viu.

Us havien dit alguna vegada que els nens venien de París o que els portava la cigonya?

I tant! Fins que no teníem una edat, normalment quan ens venia la regla, l'explicació que donaven els adults als infants era aquesta. Nosaltres ens imaginàvem una cigonya volant i portant una criatura. De fet, les il·lustracions d'alguns contes i imatges de l'època així ho reflectien.

A pagès també ens havien explicat que els nens venien de l'hort, concretament de sota d'una col!

Recordem

El català, una llengua normal

*Cada cop que penso, cada cop que parlo,
cada cop que escric ho faig en català.
Cada somriure, cada mirada,
cada cop que estimo ho faig en català*

Cesk Freixas

Per:

Ermengol Puig i Tàpies
soci d'Omnium Cultural

L'onze de març de 2014, al Centre de Dia de l'hospital de la Seu d'Urgell, em vaig trobar amb una sèrie de gent amb la que allò que ens unia era tenir ja una certa edat, haver-ne viscut moltes i parlar una mateixa llengua.

A tots els allà presents ens ha tocat transitar un llarg camí per aconseguir "només" una incerta normalitat cultural i lingüística. Per tant, com que s'imposava la mesura, vaig fer servir, com a teló de fons de la "xerradeta", el lema: **"és normal que un parli en català y el otro en castellano"**.

Esmentar algunes vivències de la meua infància em serví per a iniciar la conversa i per a remoure els records dels que m'escoltaven. Fa cinquanta anys, molta gent, el meu pare per exemple, moria quasi sense saber parlar el castellà. Nosaltres, que tinguérem la sort d'anar a l'escola, jo a una dels germans de la Salle, malgrat ser catalanoparlants, rebérem un aprenentatge vehiculat exclusivament en castellà.

Ben mirat, cap de les dues situacions era "normal", ni correcta.

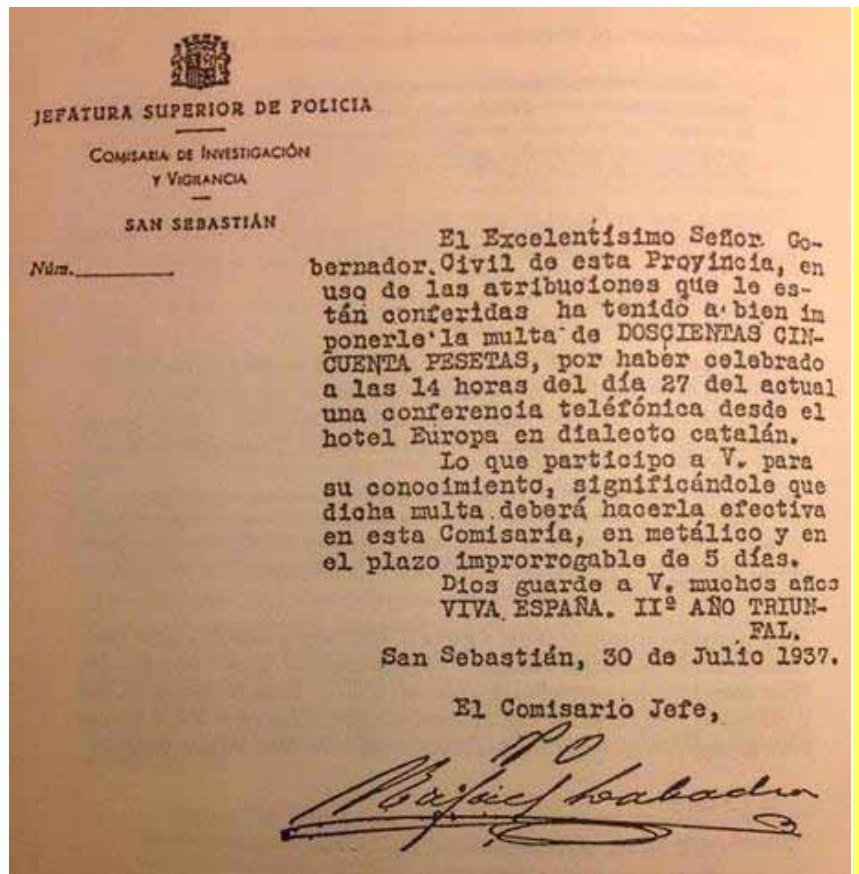
És veritat que a casa, al carrer i al pati de l'escola utilitzàvem la nostra llengua, però, al meu poble, Oliana, i degut a la fortíssima immigració que ocasionà la construcció de l'embassament del Segre, la barreja lingüística fou total i contínuament quedaves descol·locat. Entre moltes altres coses mai vaig entendre per què en lloc de "forquilla" havia de dir "tenedor".

El que més m'amoïnava, però, era la intensa i descarada campanya que hi havia, tant a les aules com als estaments oficials, de pretendre demostrar que el català era una cosa d'anar per casa i que era una parla de segon ordre. No suportava que em menystinguessin dient-me que els catalans parlàvem un simple dialecte decadent.

Després, vaig estudiar a la Seu, ciutat levítica i militar, i la situació no canvià. Tanmateix, a mesura que aprenia, vaig començar a intuir que si el franquisme volia tenir tota la raó, es comportava de forma massa intransigent i simplificadora. De mica en mica, entre tots, ens anàrem adonant que nosaltres també teníem la nostra raó.

"Habiendo llegado a conocimiento de esta Inspección que algunos maestros no utilizan íntegramente el idioma nacional como vehículo educativo en sus escuelas, en Junta de Inspectores se acordó manifestar a todos los maestros nacionales y privados de la provincia que el idioma vehicular en las escuelas es únicamente el castellano."

**José Junquera Muñé, Inspector Provincial,
Barcelona 10 de Noviembre de 1939**

<<L'única escola que hi havia era en castellà>>

Josep Bonet

<<Jo sempre he escrit en català, tot i no saber-ne. L'escric tal com sona i ja m'entenen>>

Elisa Noves

Fou lent i feixuc el llarg camí de la recuperació i de la normalització al que certes persones valentes ens portaren i ens animaren a seguir. Fòrem molts els que, pel nostre compte, ens llençàrem no sols a llegir i a escriure en català, sinó també a estudiar-lo.

En aquest ambient fou d'on sorgí Òmnium Cultural de la Seu. El primer i més important repte que es plantejà fou prioritzar l'aprenentatge del català pels mestres, per a que ells ho anessin estenent i, d'aquesta forma, es normalitzés la situació cultural i lingüística.

Posteriorment, en aconseguir l'Estatut, els esforços individuals de l'inici s'oficialitzaren i la recuperació del català esdevingué un fet i un element d'èxit. Ara, podem comprovar com l'aposta del model d'immersió lingüística ha estat molt reeixida. La nostra gent jove empra amb tota normalitat, per a comunicar-se, totes les llengües que coneix.

Des de llavors, però, han passat molts dies i també, malauradament, han succeït moltes "coses". Aquests darrers anys estem vivint i patint una intensa i demolidora investida per a recentralitzar i anul·lar part del que creïem consolidat. És per això, que d'aquesta "xerradeta" em quedà un cert regust en constatar que, almenys dues de les quatre persones que prengueren la paraula, tinguessin records negatius, pel que ells entenien com una imposició del català. Cal reconèixer que probablement no totes les coses s'havien fet bé.

Ben segur que la confrontació o la imposició no és el camí. El millor és, i continuarà sent, la normalitat i la utilització de la llengua com a element de comunicació i de cultura i no com a eina política.

Per aquest motiu, en finalitzar, vaig esperonar-los a que es llancesin a escriure en català, sense pors ni prejudicis. Ni l'ortografia ni la gramàtica poden ser un obstacle per a que les persones intentin escriure amb la llengua amb la qual normalment pensen i parlen.

<<Abans de fer els traspassos de les cambres agràries, ens feien enviar tota la documentació a Lleida i en castellà. A partir del canvi, ho vam haver de fer a Barcelona i en català tot i no saber escriure'l>>

Juanjo Chinchilla

<<Sempre es va estudiar en castellà, de fet el lleigeixo perfectament i el català no>>

Conchita Pallarés

A hir:

Sra. Rosario Guitart
Va néixer a Alàs el 3 d'agost de 1932.

Recordeu símbols de la repressió franquista?

Quan va acabar la guerra i vaig tornar de França cap al poble, em va deixar esgarrifada la quantitat de soldats i carrabiners que hi havia.

A estudi, gaire bé només estudiàvem història d'Espanya i història Sagrada.

Recordeu la primera vegada que veu votar?

Ui! No recordo l'edat que tenia, però sí que el meu home va arribar amb la papereta i aquella va ser la que vaig tirar a les urnes.

Que veu sentir?

Vaig anar a votar pensant que feia alguna cosa bona per Espanya.

Algun cop, us han prohibit parlar en català?

Una vegada vaig anar a Pati Palau, on hi havia una oficina de militars. Davant meu, a la cua, hi havia una senyora que li demanava a un carrabiner els papers per tramitar el trasllat de la seva mare a Barcelona. El carrabiner li va dir que *si no parlava en cristià, no l'entenia*. La pobra dona es va posar a plorar perquè no en sabia i jo, llavors, em vaig oferir a fer-li de traductora, tot i que tampoc el parlava amb massa fluïdesa.

Com veu el futur de Catalunya?

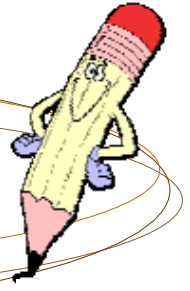
Doncs no hi tinc gaire confiança, penso que al final no farem res, tot i que m'agradaria que guanyéssim! Recordo que els meus pares ja en parlaven d'això i, guaita! encara estem igual i no hem pogut solucionar res.

Ens vol explicar alguna altra cosa?

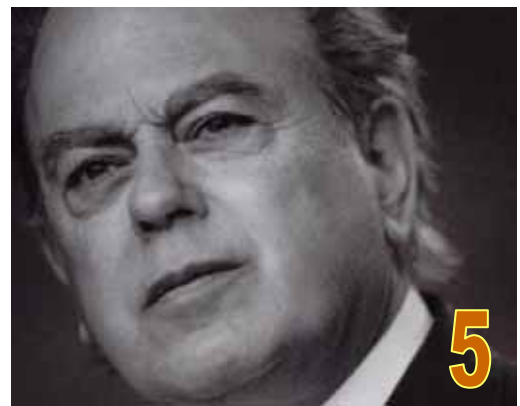
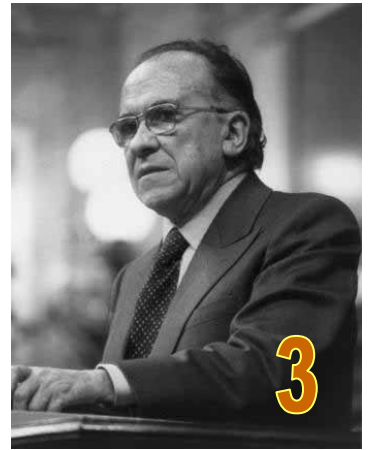
Sí, recordo que el meu pare sempre ens cantava una cançó abans d'anar a dormir, deia així:

Som i serem gent catalana
Tant si es vol com si no es vol,
Que no hi ha terra més ufana
Sota la capa del sol

Oci i Cultura

Recordes el seu nom?

Solutions:
1: Margaret Thatcher // 2: Adolfo Suárez // 3: Santiago Carrillo // 4: Josep Tarradellas // 5: Jordi Pujol // 6: Ronald Reagan

La lluna

Surt la lluna plena
rere la serra del Cadí,
m'agrada contemplar
el seu esplendorós groc daurat,
i veure com s'estén
el vel clarent,
dibuixant les ombres del meu jardí

*Carme Espluga
Quan aflora el sentiment*

De quins refranys parlem?

A la ? i al ? , al primer crit.

Una ? no fa estiu, ni dues ? .

Passa de ? , cada una val per ? .

Qui no vulgui ? , que no vagi a l' ? .

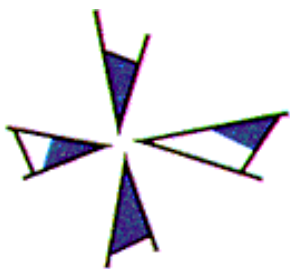
Preu per ? , ? grosses.

A cop ? , el ? no se sent.

Qui no vulgui pols, que no vagi a l'era.
Preu per preu, sabates grosses.
A cop calent, el mal no se sent.

A la taula i al llit, al primer crit.
Una flor no fa estiu, ni dues primavera.
Passa de pagès, cada una val per tres.

Solucions:

fundació
sant hospital
la seu d'urgell